

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt I. Quid sit Raptus generatim sumptus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

spiritus, est prior quantum ad intentionem naturæ, sed posterior tempore. Unde si una operatio fiat in tempore alterius, hoc erit contra naturam.

Definitio violentiæ à S. Thom. & Aristot. tradita.
Circum primam conclusionem articuli adverte. 1. Quid sit violentum, quod à Divo Thoma in hac forma definitur: *Violentum dicitur cuius principium est extra, nil conferente eo quod vim patitur*, quæ quidem descriptio conformis est doctrinæ Aristotelis 3. *Ethic. cap. 1.* his verbis, id violentum esse videtur, cuius principium est foris nihil prorsus eo conferente, cui vim est illata. Ex quo communis definitio apud Philosophos orta est, *Violentum est, quod est à principio extrinseco passo non conferente vim*, in eandem sententiam ita scribit Damascenus lib. 2. de fide cap. 24. Inviè fieri dicitur, quod principium extrinsecum habet nihil suapte motu, atque conatu ad actionem conferente eo, cui vim affertur. Præterea Aristoteles 2. lib. *Ethicor. cap. 3.* Violentum solum vocat & diffinit, quod est præter naturam, aut præter internum impetum.

Violentia duplex: alia ex parte termini, alia ex parte modi.
Violentia igitur, ut docet hic D. Thomas potest esse duplex: alia ex parte termini, alia ex parte modi. Sicut lapidi dupliciter potest inferri vis: uno modo, si sursum projiciatur; alio; si velocius deorsum, quam natura sua postulat ab aliquo jactetur. Et hoc 2. modo docet: raptum inferre violentiam homini, quia homo ab extrinseco abstrahitur, sive levatur à modo connaturali intelligendi scilicet per sensibilia ad intelligibilia ascendendo.

Violentia duplex: alia ex parte termini, alia ex parte modi.

DISPUTATIO PRIMA

DE NATURA, CAUSIS, ET SVBIECTO RAPTVS, diversisque ejus speciebus.

CAPVT I.

Quid sit Raptus generatim sumptus.

Cum Raptus possit causari à DEO, à demone, & ab aliis principiis; ideo prius oportet examinare, an deus aliqua definitio, sive ratio communis, in qua conveniant omnes species raptus.

Raptus ex sua natura, ut auctor est D. Thomas in hoc articulo, violentiam quandam alicui rei ab aliquo exteriori agente illatam denotat, per quam res transmutatur à sua naturali sive voluntaria inclinatione; at cum inclinatio rei non solum includat finem, sive terminum ad quem res ipsa inclinatur, sed etiam modum tendendi in ipsum terminum, sicut lapis, non solum naturaliter inclinatur in centrum, sed etiam, naturali quodam pondere, & motu sibi propriis; & à natura infuso tendit in illud. Violentia quoque potest dupliciter inferri alicui rei, aut enim res quantum ad finem, sive terminum violentatur, ut cum lapis sursum projicitur, aut quantum ad modum, ut cum velocius quam ejus motus naturalis exposcit, deorsum projicitur; oportet igitur investigare in quibus operationibus, & à quibus agentibus anima hanc vim, sive raptum patitur.

Potentia animæ dupliciter potest violentia inferri, directe & indirecte, uterque modus exponitur.
Sciendum præterea est, quod potentia animæ dupliciter possunt violentiam pati: Primò directe, si omnino à propriis operationibus abstrahantur, quæ ratione omnes potentia animæ quantum ad suos actus similem possunt violentiam perpeti, ut patet discurrendo per singulas; nam in primis externi sensus in raptu non solum debilitantur, sed & omnino alienantur à suis operationibus. Idem quoque contingit in potentiis animæ interioribus. Nam ex vehementi animæ intentione, sive applicatione ad unum actum, impediuntur, ac cessant operationes aliarum potentialium; nam, ut optime D. Thomas prima secunda q. 77. art. 1. philosophatur, idemque docuit ex sententia D. Aug. st. de veritate q. 13. art. 3. & alibi sepe, cum omne potentia, in una animæ essentia radiceatur, necesse est, quod quando animæ intentio vehementer ad unius potentia operationem trahitur, retrahitur ab operatione aliarum, quia ad quemlibet actum propria intentio requiritur, atque unius animæ non possit esse nisi una intentio, si tota animæ intentio in unum actum feratur, necessitudo ab aliis operationibus omnino debet abstrahi, & remitti. Quare ex vehementi imaginatione, ut patet in phreneticis, rationis usus impeditur propter nimiam imaginationis applicationem, & ut docet Divus Thomas hic art. sequenti, ex vehementi passione aliquando abstrahitur homo ab operatione voluntati propria, & ab usu rationis; & in corpore articuli aperit docuit, voluntatem quando ad aliquid vehementer afficitur, tunc ex hujus amoris violentia hominem ab omnibus aliis operationibus alienat, & tunc voluntas dicitur causa raptus, quia cæcitate potentis inferri hanc vim, ut ab omnibus suis operationibus alienentur, & hæc violentia magis accedit ad rationem, generice loquendo, quia potentia majori coactionem patiuntur, dum omnino ab operatione sibi propria prohibentur, & quanto magis abstrahuntur, tanto major est in eis violentia raptus.

Quandò verò potentia sunt inter se propinquo, magis se invicem impediunt, ut docuit D. Thomas de veritate, ubi supra, imò non solum animæ intentio vehemens tollit aliarum potentialium operationes, sive debilitat, sed & in eadem potentia intentio vehemens circa unum illius potentia actum, impedit operationem in eadem potentia circa alios actus; ut aperte patet in intellectiva potentia, quæ dum vehementer intendit rerum acceptioni omnino impeditur pro tunc intendendo de rebus acceptis iudicio, ut latius agentes de prophetia ex mente D. Thomæ inferius ostendimus.

Secundò, animæ potentia indirecte vim pati dicuntur, cum violentantur quantum ad modum intendendi sibi connaturali, & hæc ratione afficitur D. Thomas raptum in vi cognoscitiva repetiri, quia naturale est homini, ut per sensibilia veritatem cognoscat, unde cum à sensibilibus abstrahitur veritatem intelligit, tunc cogitur intellectus quantum ad modum cognoscendi per hoc quod modus naturalis homini à natura insit, est per

per sensibilia ad intelligibilia pervenire, ac ut conversus ad sensus liberam habeat cognitionem, & liberum iudicium, & non aliter. Abstractus verò ab illis minimè, ita etudè explicat D. Thomas 2. Corinth. 12. *lectio* 1. agens de essentia, & natura raptus, ubi, in quo consistat hæc violentia rationi illata, his verbis declarat: *Sed sciendum, quod modus naturalis humana cognitionis est, ut cognoscat simul per vim mentalem, quæ est intellectus, & corporalem, quæ est sensus.* Ex inde est quod homo non habet in cognoscendo liberum iudicium intellectus, nisi quando sensus fuerunt in suo vigore verè dispositi absque alio quo ligationis impedimento, alias cum impediuntur, etiam iudicium intellectus impeditur, sicut in dormientibus patet. Tunc homo efficitur extra se secundum cognitionem, quando remouetur ab hac naturali dispositione cognitionis, quæ est, ut intellectus ab usu sensuum, & sensibilibus rerum abstractus ad aliqua videnda moveatur. Quod quidem contingit dupliciter, uno modo per defectum virtutis, unde cumque talis defectus contingat, sicut accidit in Phreneticis, & aliis mente capitis, & hac quidem abstractio à sensibus non est elevatio hominis, sed potius depressio, quia virtus eorum debilitatur. Alio verò modo per virtutem divinam, & tunc proprie dicitur elevatio.

Unde ratio ex duplici principio, ut optimè docuit D. Thomas prim. secundæ, q. 33. art. 3. potest quantum attinet ad præsens propositum absorbent, si veraprimò ratione intentionis alterius potentie, sicut quando delectatio vel dolor, aut amor ita fuerit vehemens, ut ad se omnem animi intentionem trahat, nam tunc usus rationis totaliter impeditur. Et quanto potentie siue actus potentiarum sunt magis conjuncti, magis se impediunt, ut docet D. Tho. de veritate q. 12. art. 9. ad 4. ubi ponit exemplum de ratione inferiori, & superiori.

Secundò impeditur usus rationis ratione aliqujus magnæ transmutationis corporalis, nam si miles perturbationes corporales, auferunt usum rationis, ut patet in ebriis, qui habent usum rationis ligatum, quia usus rationis requirit debitum usum imaginationis, & aliarum virum sensitivarum, quæ utuntur organo corporali; & ideo ex transmutatione corporali usus rationis impeditur, impedito actu virtutis imaginativæ, & aliarum sensitivarum, & hæc est ratio quare ex lætione imaginationis, aut alterius sensus interioris, etiam si exteriores sensus non abstrahantur, usus rationis læditur, ut patet in phreneticis, insanis, & aliis.

Tertiò, intellectus dicitur vim pati, abstractione totali à sensibus, ut nuper dictum est. Pati igitur violentiam, secundum & tertio modo, ex dictis proprium est cognoscitivæ potentie. Primò verò modo commune est omnibus aliis potentiis, ut dictum est.

Ex quo clarè inferitur primò raptum in quantum adfert vim potentie quæ rapitur, tantum esse in vi cognoscitiva, nempe intellectu, aut imaginatione, ut docet D. Thomas hic art. 2. & nos latius dicemus inferius.

Secundò inferitur, quòd in omnibus aliis potentiis à voluntate in raptu reperitur aliud genus violentie, nempe illam potentiam ita esse vehementer actuatam, ac intentam circa propriam operationem, ut pro tunc non possit obedire voluntati, cum qualibet potentia, apta nata sit voluntati obedire, imò etiam in voluntate simile coactionis genus invenies; nam voluntate circa

propriam actionem vehementer intentam, & actuatam, ita ut omnino extra se fiat sibi ipsi imperanti non potest acquiescere, quod proprium & connaturale sibi esse solet. Voluntas enim sibi, sicut & aliis potentiis imperat, quæ licet quoad actus elicitos cogi non possit, potest tamen quoad imperatorem. Ex quo facile intelliges in quolibet raptu multiplicem in animæ potentis reperiri violentiam, in primis quidem ipsa potentia, quæ rapitur, quæcumque illa sit, ex vehemènti circa objectum actionem aliquam cogitur, siue necessitatur, quamquam major sit coactio in intellectu, & voluntate, eo modo quo diximus, quàm in aliis potentiis. 2. Reperitur etiam violentia in aliis potentiis, quæ ad actionem vehementem alterius à propriis operationibus suspenduntur, 3. Denum potentie cogi dicuntur penes hoc, quòd omnes tunc siue ratione suspensionis à suis operationibus, siue ratione intentæ operationis, ob quam non possunt voluntati obedire vim patiuntur.

Denique ex dictis inferitur in quolibet raptu duo reperiri, nempe intentam actionem potentie illius, quæ ad superiora elevatur, siue ad infima deprimitur, dico, deprimitur, quia nunc termino est de raptu generatim sumpto, siue proveniat à DEO, siue à dæmone, siue ab infirmitate corporali, per remissionem siue abstractionem aliarum potentiarum à suis actibus. Hæc autem abstractio vel est omnimoda, ita ut potentia in unum actum exeat, ut cum sensus exteriores suspenduntur, aut cum ratio quantum ad vim, & actum iudicandi omnino suspenditur, & tunc dicitur abstracta, alienata, suspensa, absorpta illius potentie operatio, aut ipsa potentia, hoc est quantum ad exercitium propriæ operationis, vel est alienatio imperfecta, nempe, cum potentie non omnino cessant à suis operationibus, exercent tamen illas imperfectè, quòd duobus modis potest contingere, vel quia debilitat, & remissè operantur, sicut fit quando homo non omnino à sensibus alienatus, aliqualem audit, aut sentit; vel quia imperfectè, & defectuosè eas exercent, ut cum ratio in alienatis à sensibus fert de rebus iudicium imperfectum, sicut contingit in somno, & hæc imperfectio potentiarum appellatur remissio, debilitatio, siue turbatio potentiarum in suis operationibus, quia privantur sibi debito, & connaturali modo operandi.

Unde Raptus absolute, ut includit communem raptus rationem, sic potest definiti: *Est actio sortis & vehemens alicujus potentie in sua operatione, omnino suspensa, vel debilitata aliarum potentiarum operationibus.* Dicitur sortis & vehemens alicujus potentie, quia talis debet esse operatio coningens in raptu, ut ad se omnem animæ intentionem, vel saltem majorem partem trahat, ita ut ceteræ potentie hac animæ intentione privatae, vel remissæ admodum participantes statim à suis operationibus cessare cogantur, vel eas debilitet, & imperfectè exercent. Hæc autem raptus generatim sumpti definitio continet sub se omnes raptus species, nempe raptum divinum, qui à DEO causatur, & illum qui à dæmone, atque eum, qui à propria intentione, vel infirmitate procedit; de quibus speciatim differemus. Sed prius advertas duas præcipuas species divini raptus in ea comprehendendi. Altera, quæ dicitur *Raptus*; altera verò *Ecstasis* nuncupatur. *Raptus* specificè sumptus importat violentiam, quæ quis à DEO elevatur, ac extra se constituitur, ad divina rapitur. *Ecstasis* vero

Duo in quolibet raptu reperiuntur.

Definitio raptus generatim sumpti.

Dua sunt præcipue divini raptus species.

Discrimen inter voluntatem & alias animæ potentias.

tan tū abstractionem à sensibus importat, cum quis iuxta propriam inclinationem ad divina suspenditur; unde raptus divinus genericè acceptus tan tū elevationem ad superna cum alienatione à sensibus includit, siue ista elevatio sit violenta, & contra propriam inclinationem, siue iuxta illam. De his speciebus raptus divini inferius copiosius agemus. Prius tamen oportet de causis raptus generatim sumpti breviter disserere.

CAPUT II.

De causis efficientibus Raptum: & primò de Raptu à damone causato.

Raptus a-
lia sunt
causae in-
trinsecæ,
alia ex-
trinsecæ,
& qua-
nam illa.

Divus Thomas quinque enumerat causas efficientes Raptum, si loquamur de raptu generatim sumpto, prout dicit abstractionem à sensibus. Aliæ sunt extrinsecæ, quales sunt demon, ægrotudo, & DEUS ipse, de quibus D. Thomas hoc art. 1. Aliæ intrinsecæ, quæ reducuntur ad duo principia; nempe ad amorem, & ad animæ intentionem. De amore ecstasim causante D. Thomas art. 2. & Cajetan. hic art. 1. De raptu verò ab intentione animæ proveniente egit D. Tho. q. 173. art. 3. & de veritate, q. 12. art. 3. in corpor. & q. 13. art. 1. ad argumenta.

Demonis virtute posse fieri, ut anima à sensibus omnino abstrahatur, experientia ipsa constat in arreptitiis; quæ verò ratione diabolus possit hunc raptum, siue ecstasim efficere non est difficile investigare. Potest enim diabolus ligare, vel solvere exteriores sensus, idque duobus modis. Prior est quando illos tramites obstruit, quibus à cerebro spiritus sensitivi ad exteriores sensus derivantur, velut contingit in somniantibus. Posterior verò quando eosdem spiritus sensitivos ab exterioribus sensibus, ad interni sensus organa attrahit, ibique retinet ne ad internorum sensuum organa queant descendere.

Hoc autem manifesta ratione probatur: quia demon potest ita vehementer applicare imaginationem alicui objecto, ut ex hac nimia, & vehementi applicatione impediatur, & obstruatur via, per quam spiritus sensitivi ad exteriores sensus penetrant. Igitur potest causare raptum, ac sensuum exteriorum functiones ita suspendere, ut corpus vivum cadaveris mortui, & immobilis speciem præ se ferre videatur.

Secundò, quia multæ res naturales, ut docet D. Thomas quest. 13. de veritate habent naturales virtutes evocandi mentem à sensibus, ut herbæ, vel lapides, in quantum obstupefaciunt sensus, poterit igitur demon facillè his pro voluntate uti.

Tertiò, quòd raptus non excedat virtutes diaboli, facillè probatur ex sagarum, & magorum ecstasi: qui cum in uno loco maneant soporati, variis tamen in locis se fuisse, & varia vidisse, & peragisse, decepti sæpè arbitrantur, ut refert Olaus lib. 3. disquis. mag. fol. 102. de septentrionalis Regni descriptione ca. 18. his verbis: Si quis peregrinus cupiat de suorum conditione certi quid cognoscere, præstant, ut intra viginti quatuor horarum spatium reficiat, quid cum illis agatur, vel si iracentis militari- bus absint: hoc modo. Incantator postquam usitatus ca- remonis deos suos compellavit, subito collabatur, & exanimatur, quasi extincto illo revera excedas à corpore anima. Neque enim, aut spiritus in eo reliquus esse, aut restare cum vis a sensu aliquis, aut motus vide-

Exoticæ
magorum
ecstasis.

tur, sed ut ad sint semper aliqui oportet, qui projectum, & exanime corpus custodiant, quod cum non sit, demones illud abripiunt. Hæc ille.

Demum quarto probatur, quia in naturalibus eadem facultate, & vi, quæ Angelus bonus etiam & demon præditus est, quare idem poterit præstare ac bonus Angelus; sicut ergo potest Angelus alienare homines à sensibus, ac his alienatis futura revelare, sic & demon id ipsum efficere poterit. Unde cum demon, ut egregè docet D. Thom. prima parte q. 111. art. 3. operari possit in hominis imaginatione, & phantasia, non quidem imprimendo novas formas rerum; sed potius per motum localem immutando spiritus, & humores, & formas in organis sensibilibus conservatas. Potest quoque raptum facere, seu alienationem à sensibus, ut expressè docuit idem D. Thom. art. 1. huius quest.

Ex quo infero cum D. August. lib. 12. de Genesi ad litteram cap. 19. quòd eum malus spiritus aliquis arripit, aut demoniacos facit, aut arreptitios, aut falsos prophetas, nam quando demon corpus humanum possidet, & omnino ejus mentem perturbat, demoniacos facit verò, mente impedita hominem à sensibus alienatum aliqua efficiat divinare, arreptitios facit, & furiosos, siue hoc contingat illa visione, siue spectro in phantasia representato, ita ut demon hominis lingua ad novum utatur, ad proferendum quidquid velit, siue causandi visionem in imaginatione, & ea facit, ut arreptitius furore concitus plura proferat siue hoc, siue illo seimonis idiomate. De his Chrysost. homil. 29. super 1. Cor. 12. loquitur, dum, inquit, vatis proprium est mente commoveri, & necessarè compelli, & trahi tanquam furis periculum, &c. ut plenius de prophetia differemus dicemus. Si autem hoc modo demonis opera visiones in imaginatione causentur, ita ut mens arreptitia non percipiat, nisi ea, quæ demon per locutionem voluerit ei ex illis visionibus manifestari, tunc prodeunt falsi Prophetæ, siue quòd falsa prædicent, siue quòd vera, sed non ultra demonis intelligentiam inspirantis eam, quasi fuissent vera futura, quæ prænuntiare solus DEI est.

Dices, demon non potest applicare mentem ad intelligendum, nisi cum vehementi attentione, cum non possit in ipsam mentem immediate agere, immò nec in phantasiam nisi applicando objecta seu phantasmata.

Respondetur demonem non posse per vehementem quidem applicationem intellectus ecstasim causare. Potest tamen in sensibus internis id efficere dupliciter. Primò per nimiam applicationem imaginationis, ad aliquod objectum; nam si homo ex propria intentione, ut inferius dicemus, potest naturaliter seipsum vehementer applicare, ita ut à sensibus omnino abstrahatur, cur demon id non poterit efficere? 2. & maximè hanc ecstasim potest causare per obstructionem viarum, qua impedit ne spiritus animales à cerebro ad sensus descendant, & sic sensus manent quasi lapsi, & tunc illa ecstasis magis contingit per modum somni, quam per proprium raptum.